

KOOL PABERIL

2013/2
30.05.2013

KEVADINE KÄRBES

KEVAD TULEB, KÄRBES ÄRKAB.
"KÄES ON KEVAD!" KÄRBES MÄRKAB.
RONIB KÖÖKI SUMISEMA
UIMASE JA UNISENA.
VETSU LÄHEB LAMBI PEALE,
JA SIIS VAIKSELT SAABKI REALE:
LONKSTI SIIT JA AMPSTI SEALT,
SÜGAB ENNAST KÜLJE PEALT,
LÜKKAB TIIVAD KENAKS SIRGEKS,
KOIVAD KÕVAKS, VAIMU VIRGEKS -
LENDAB VASTU AKENT, KOPSTI,
JA SIIS PIITSAGA SAAB SOPSTI.

Aidi Vallik

Selles lehes:

Aasta käpaline	2
Pärandiaasta	3
Contra	4
Klassikaraadio tuleb külla	6
Video koolitunnis	7
Maa, mis tõuseb merest	8
Kasetohtlane ja männikorplane	9
KEAT laager	10

Kiituskirjaga lõpetasid klassi:

- 1. klass
Stella Latõševa
Triinu Matto
- 2. klass
Karoliina Lääne
Victoria Požidajeva
- 3. klass
Carl Marcus Karlson
- 4. klass
Kevin Grahv
- 5. klass
Siim Luiga
- 6. klass
Karolin Kängsepp

AASTA 2013

aasta Käpaline — KÕDU-KORALLJUUR

Corallorhiza trifida - Eesti Orhideekaitse Klubi poolt valitud aasta orhidee 2013.

Kõdu-koralljuur on üks Eesti kolmest käpaliseliiigist, kellel puuduvad rohelised lehed ja kes kogu elutsükli jooksul sõltub seensümbiondist ehk on seentoiduline. Tegelikult on seen põhiliselt toidu transportija, sest teises otsas on seenehüüfid seotud fotosünteesiva puuga. Kõdu-koralljuur on oma nime saanud risoomi iseäraliku kuju tõttu, mis tõesti meenutab tihedat põimunud koralli.

Maapealse varre kasvatab ta vaid siis, kui õitseb. 10-20 cm kõrgune vars on habras ja lehtedeta. Mais või juuni esimesel poolel puhkevad kõdu-koralljuurel 2-12 mõne millimeetri suurust kollakat-rohekat õit, mille valkjal huulel on üksikud punased täpid. Viljumise korral võib suve teisel poolel märgata koralljuure longus viljadega varsi.

Kõdu-koralljuur kasvab märgades metsades ja põõsastikes ning soodes. Talle sobivad ka ojade ja järvede järsud kaldad otse veepiiri lähedal. Kõdu-koralljuur on levinud kogu põhja-parasvöötmes, Eestis esineb ta hajusalt kogu territooriumil.

Kõdu-koralljuure leiukohad Eestis (keskkonnaregistri andmed, veebruar 2013)

Fotod: Rainar Kurbel

KULTUURIPÄRANDI
AASTA 2013

PÄRIJATA POLE PÄRANDIT

2013. aasta on Eestis pühendatud kultuuripärandile. Mis on kultuuripärand? Kuidas see tekib? Kellele see kuulub ja kuidas meid puudutab? Kultuuripärandi aastal otsitakse nendele küsimustele vastuseid.

Teema-aasta eesmärk on, et inimesed teadvustaksid kultuuripärandit kõikjal enda ümber ning mõistaksid, et seda tuleb ühiselt hoida - kultuuripärand on meie identiteedi osa ja alus. Kuna kultuur, sh ka kultuurimaastik, on inimtekkeline, siis keskendubki aasta programm inimestele: inimesed kultuuriruumides, kultuuripärand kogukonna väärtushinnangutes, noored.

Pärandi hoidmisel tuleb lisaks sellele, kuidas me seda teeme, mõelda ka sellele, kellele me seda hoiame - aasta juhtmõtteks on: "Pärijata pole pärandit". Seda, mida ja kuidas me täna hoiame, hakkavad tulevased põlvned uuesti mõtestama.

Mis on kultuuripärand?

Kultuuripärandi mõiste on viimastel aastakümnetel, eriti aga uuel aastatuhandel märkimisväärselt avar-
dunud – seda nii muinsuskaitse sees, kus väärtuste süsteem on liikunud kitsalt aineliselt pärandilt ja üksikobjektilt kultuuriväärtusliku keskkonna suunas, hõlmates nt kultuurimaastikke – aga ka laiemas mõttes materiaalse ja vaimse pärandi lähenemise ja lähendamise suunas.

Seetõttu on ka kultuuripärandi aasta fookus seatud kultuuripärandile terviklikult, kaasates pärandi nii vaimset kui ka ainelist poolt, nii riikliku (või ka rahvusvahelise) kaitse all olevat pärandit kui ka seda igapäevast (elu)keskkonda, kogukonna tegutsemisvälja ning traditsioone, mis ei ole kaitse all, aga on ometi väärtuslikud kohaliku identiteedi kujundajana.

Täpsemalt saad lugeda vaimsest kultuuripärandist, maastikupärandist, mõisapärandist, pärandkultuurist, muinsuskaitsealadest, toidupärandist, kohanimede pärandist, sõjalisest pärandist ja arheoloogiapärandist pärandiaasta kodulehelt: <http://www.parandiaasta.ee>

Fotol on Joodiku bussipeatus Laekvere vallas Lääne-Viru maakonnas. Pärimus räägib, et küla nimi tuli loomade jootmiskohast ning algne kohanimi oli Joodaku (*allikas: Vikipeedia*).

Kohtumine Contraga

MARGIT ÜLEVAINO

AHVID OLID VARASTANUD
AIDAST ATV
AGA NEIL EI HALASTANUD
AUKUDEGA TEE
TAGUMIKUD VALUSAD
NÜÜD NAD ARMU PALUVAD

Sellise luuletusega algab Contra ja Urmas Nemvaltsi „Poiste aabits“. Urmas Nemvalts pole meie koolis käinud, küll aga Contra. 24. aprillil astus ta kooli saali ning sagris pea ja oranži- pruuni riietusega luuletaja oligi meie ees. Ürituse korraldas Palivere raamatukogu juhataja Diana Ots koostöös Taebla vallavalitsusega.

Margus Konnula alias Contra on tema enda sõnade kohaselt kirjutanud umbes 5000 luuletust. Suur osa on neist luulekogudes välja antud, osa on aga lausahtlis (arvatavasti). Luuletaja ütles, et ta luuletab laiskusest. Luuletamine olevat kergem teenimise viis kui tõsine töötamine. Teda on siiski, et Margus Konnula oli Eesti tuntuim kirjakandja. Enam ta inimestele posti ei vii, nüüd ta aina luuletab ja esineb televisioonis.

Contra lasi saalis ka laulu lahti, isegi räppis. See meeldis õpilastele vast kõige rohkem. Lisaks oli tore kuulda murdekeelt, sest igapäevaselt ju meie piirkonnas murdes ei räägita. Võib-olla oli murdekeele kuulmine väiksematele lastele esmakordne ja luuletustest arusaamisega võis suisa raskusi olla. Lõpuks selgus, et Contra oli Paliveres teist korda ning esimesel korral oli ta ööbinud Palivere mõisahoones. Esimese Paliveres käimise kohta oli tal ka luuletus – seega on Palivere luuletusse pandud.

Contra 2006. aasta detsembris Türi noorte luulelaagris JaPe.
Foto: Jaak Urmet

VÄIKE MEES KÜLL
VÄLJAST VÄIKE
SEEST TA SEE-EEST
SUUR KUI PÄIKE
SEST NII PALJU
MÖTTEKÄIKE
MAHUTAB TA
PÄÄKE VÄIKE

Nii lõpeb „Poiste aabits“. Lõppes ka meie nalja, naeru ja laulu täis kohtumine Contraga.

Fotod: Rutt Olenko

muljeid

6. KL

Contra

24. aprillil käis meie koolis Margus Konnula ehk Contra. Ta kandis prille ja oranži oma pildiga T-särki. Contra luges meile luuletusi, limerikke ja haikusid.

Kõige rohkem meeldis mulle laul "Inimene on looduse kroon". Lisaks meeldis mulle luuletus ühest tüdrukust, mis oli hoogne ja naljakas. Contra luges luuletusi valjult ja kiiresti, seepärast jäi mõni asi arusaamatuks.

See on üllatav, et ta alustas luuletamist juba 15-aastaselt ja uskumatu on, et Contra on kirjutanud umbes 5000 luuletus :o

Oleks tore, kui mõni teine kord tuleks meile veel mõned kuulsad luuletajad või kirjanikud külla.

KAROLIN

"Ta rääkis, et on ka varem Paliveres käinud, 7 aastat tagasi. Ta ööbis siis Palivere mõisas, mis oli tema arvates jube kogemus."

KÄROLIN

"Mulle meeldisid kõige rohkem tema limerikud ja laulud... Minu lemmik oli laul "Inimene on looduse kroon."

KELLY

"Ta laulis ka ühe laulu, mis oli natuke sarkastiline ja see oli äge luuletus"

ÄLICE

Contra

Kahekümne neljandal aprillil käis meie koolis Contra ehk Margus Konnula. Contra on tema luuletaja varjunimi. Tema esinemist käis vaatamas terve kool ja ka mõned täiskasvanud alevikust.

Alguses, kui ta kõigi ette astus, ei teadnud ta kohe, mida ütelda. mõne minutiga muutus tema jutt lõbusaks ja ladusamaks. Kõigepealt ta tutvustas ennast, rääkis natuke enda lugu luuletajaks saamisest ning siis hakkas ta lugema enda luuletusi ette väga valjul häälel. See tundus veidrana, kuid harjisin kiiresti. Mõned tema luuletused olid väga naljakad ning ajasid terve saali vähemat itsitamagi. Mulle endale meeldis kõige rohkem laul, mis ta laulis. See oli nii tobe, kuid väga naljakas. Ta rääkis võru murret.

Minu arvates võiks meie kooli veel selliseid luuletajaid tulla, aga ainult siis, kui nende luuletused on sama naljakas või isegi naljakamad.

RANAR

"Contra luuletused olid hoogsad ja rütmikad, aga kui ta lihtsalt rääkis, ei saanud ma ta sõnadest aru, sest need olid võru murdes."

KÄROLIN

Klassikaraadio tuleb külla!

Sellekevadine koolikontsertide reis toimus 7. – 16. mail Lääne-Eesti koolides. Kaks erineva koosseisuga triot mängis 10 kontserti. Noored muusikud kohtusid noore publikuga Paldiskis, Vasalemmas, Kullamaal, Taeblass, **Paliveres**, Lihulas, Noarootsis, Haapsalus ning Hiiumaal Kärklas ja Vormsil.

Sarja kontsertidel esitavad noored muusikud – kolm säravat triot lühikesi eredaid klassikapalu, tutvustavad oma pille ja Klassikaraadiot.

Klassikaraadio algatas koolikontsertide sarja “Klassikaraadio tuleb külla” möödunud aastal ning ettevõtmist on saatnud kooliõpilaste ja õpetajate soe tähelepanu. 2012. aastal toimus 22 koolikontserti.

Fotol: Kirke Karja, Madis Meister ja Mattias Vihmann koos Sigridiga, seljaga on Ly.

Klassikaraadio kontsert

8. mail esinesid Palivere koolis Klassikaraadio kontserdil Kirke Karja, Madis Meister ja Mattias Vihmann. Nad esitasid meile oma muusikapalasisid. Üritust filmis Eesti Rahvusringhäälingu esindaja. Meile meeldis klaverimängija Kirke, aga tema esitus oleks võinud pikem olla. Me saime need klepsud mis olid üsna ägedad. Ei meeldinud see, et saalis oli liiga palav, sest m ei suutnud enam lõpuks saalis istuda. Aga kontsert oli äge!

SIIM JA STEN

Fotod: <http://klassikaraadio.err.ee/klassik/pics/Kontsert-Paliveres/>

Video koolitunnis

4.-5. KL

Sel kevadel võõrustas Haapsalu Kolledž teist aastat Erasmuse intensiivprogrammi „IKT (info- ja kommunikatsioonitehnoloogia) hariduses: interaktiivne õpe meediakasutuse kaudu”. Haapsalus olid kaks aprillikuu nädalat tudengid ja õppejõud Suurbritannia Winchesteri ülikoolist, Lõuna-Taani ülikooli kolledžist ja Norra Põhja-Trøndelagi ülikooli kolledžist.

Tulevased klassiõpetajad õppisid valmistama videoid, mida klassiruumis kasutada. Tehtud õppematerjali katsetati Haapsalu Gümnaasiumi, Haapsalu Linna Algkooli, Ridala Põhikooli, Uuemõisa Algkooli ja **Palivere Põhikooli** 5.–6. klassides.

11. aprillil käisid meie kunstitunnis 5 noort inimest – üks eestlane ja 4 välismaalast. Esimesel päeval vaatlesid nad meie tundi, uurisid keeleoskuse kohta, tutvusid maja ja õpilastega. 18. aprillil olid nad juba ise kunstitunnis õpetajad. Tunni teema oli värvusõpetus ja põhivärvide segamine. Alustuseks saime ise segada põhivärve ja meelde tuletada värvisegamise põhimõtted.

Seejärel vaatasime väikest videolõiku punase ja kollase värvi segamisest. Nüüd oli meil uus ülesanne, teha ise oma videolõigu jaoks nukud ja samal ajal proovida väikeste kaamerateaga seda tegevust kordamööda filmida. See meisterdamine võttis omajagu aega. Kahe tunni lõpuks valmis igal rühmal oma väike videofilm värvide segamise kohta.

Aitäh uudse ja põneva tunni eest!

“Mulle ei meeldinud see, et tund jäi liiga lühikeseks.”

“Värvida ja nukke teha oli põnev. Kõige lähedam oli nukkudega filmilõigu tegemine.”

“Mulle meeldis filmimine ja filmi tegemine ja üldse terve tund oli lahe.”

“Järgmisel aastal võiksid üliõpilased kehalise või kunsti tundi tulla. “

“Mulle meeldis filmimine, meisterdamine, nukufilmi tegemine ja inglise keeles rääkimine ka :D”

Maa, mis tõuseb merest

LAURA JA MARDO

Loode-Eesti rannikuosa tõuseb merest ca. 2-3 mm aastas. Maa võidab iga aastaga killukese merest.

Käisime 24. aprillil Nõval. Sõitma hakkasime 9:20 oma kooli juurest. Kui kohale jõudsime, läksime esimesena Nõva looduskeskuse majja. Meie programmi nimi oli “Maa, mis tõuseb merest”. Seal oli näha metsapõlengu faase. Olid linnud ja erinevad kompimise mängud. Oli võimalik vaadata mikroskoobi all liivaterasid. Tutvusime ekspositsiooniga “Neugrundi kraatri lugu”.

Kui majas oli kõik läbi käidud, läksime uuesti bussi peale. Sõitsime natuke. Läksime metsa ja jalutasime. Seal oli Kuuse pere, kellelt saime kingituse. Jalutasime metsas, kuni jõudsime Nõva rannani. Seal pidasime piknikku kaasavõetud toiduga. Sõitsime bussiga järgmise ranna juurde. Jalutasime, kuulasime jutt luidete liigid mere ääres ja nende tekkimine. Poisid viskasid kividega lutsu. Sten leidis ühe linu luu.

Edasi läksime metsapõlengu alasse. Metsapõleng toimus seal 2008. aastal. Sealt kõndisime karjääri ja jooksisime mäest alla ja üles. Järgmisena jalutasime Läänemaa kõrgemaisse kohta. Siis läksime bussi juurde ja sõitsime tagasi koju.

Nõval oli väga tore ja vahva. Ilmaga meil vedas. Oli mõnus ja natuke väsitav päev.

Pildid aadressidelt:
www.visithaapsalu.com
loodusajakiri.ee
toomasjuriado.blogspot.com

Nõva rannas

Pinikukoht

Kasetohtlane ja männikorplane

20.mail sõitsid 1.-3.klass Perakülla. Järgenvalt võite lugeda nende meenutusi käigust.

Mina vestlesin 1. klassi õpilastega. Nad käisid Nõval, Perakülas. Neile kõikidele väga meeldis see väljasõit.

„Aga kõige rohkem meeldis meile mere ääres laulev liiv,“ vastas Jasper.

„See kui me majas olime,“ ütles Madli vaikselt häälel. Neile kõikidele meeldis ka soost läbi minek ja Männikorplase ja Kasetohtlase käest saadud Kasekese kommid.

Nõval metsas pidid nad otsima 5 metsavärvi, 5 metsalõhna, 5 metsataime ja 5 metsahäält, aga nad kõik leidsid rohkem kui viis. Kõigilt õpilastelt sain ühtse vastuse, et nad tahaksid sinna kindlasti tagasi minna.

Midagi sellist, mis neile ei meeldinud, ei olnudki. Midagi muuta nad ka ei tahaks.

Kuid kui küsisin : „Kas te oleksite meelsamini koolis olnud,“ vastasid Triinu, Mirjam ja Stella, et nemad oleksid tahtnud meelsamini koolis olla .

Nad rääkisid, et nad nägid metsas palju huvitavaid asju , nt ilusat kuiva liiva, suuri laineid, liivast tehtud torni, musta vett, Hiiglaste Vibupuud ja mürgiseid taimi, mida hõõrudes selle alt head lõhna tuleb. Lõpetuseks lisas õpetaja, et oma silmaga oli ikka palju parem vaadata, kui pildi pealt!

LY

2. klassi arvates oli Perakülas rahulik. Paremini jäid Kermole ja Renele meelde puunimetused.

Lastele meeldis mere ääres, metsas ja Kasparile soos. Kermo meelest oli vesi külm, ülejäänud vett ei katunud. Mere ääres meeldis neile, kuna seal sai lutsu visata, liiv laulis ja sai ka vee eest ära joosta. Victoriäle meeldisid ka mereäärsed ilusad kivid.

Metsas nägid nad musträhni pesa. Neile meeldis ka see, et sai kulli mängida. 2. klass nägi ka kiilinukke, tantsivat ussi ja kuulsid rähni, kägu ja lehelindu.

Lapsed olid ka siseruumides ning seal meeldis neile kõige rohkem mikroskoobiga vaadata erinevad asju.

Õpetaja rääkis ka veel, et sinna on ehitatud uus maja, mis on ühendatud vanema majaga. Uues majas oli kivide näitus, seal saab ka korraldada näitusi.

Kokkuvõttes 2. klassile meeldis Perakülas ning nad soovivad kindlasti sinna tagasi minna.

ELIISBETH JA KÄROLIN

3. klass käis Perakülas lilli silmitsemas, järve peal luke vaatamas, kommi söömas ja mände uurimas.

Isane luik tuli õpilaste juurde ähvardama, tõstis oma tiivad kõrgele, sest ta kaitses oma pesa.

„Kõige huvitavam oli õpetaja eest ära jooksmine,“ rääkisid Egert ja Kaspar. Kuid nad rääkisid, et kõik oli igav,

Kõige paremini jäi meelde mustika õite söömine. Õied olid magusad ja hapukad. Pärast jalgsimatka oli söögiks leiba, küpsist ja saia.

Kolmandikud ütlesid, et Perakülas tehakse loodustemaalisi uuringuid. Mõnele see ekskursioon ei meeldinud sellepärast, et räägiti ainult loodusest.

Teiste arvates said nad teada mõne taime ning mõne lõhna ja häälegi. Eriti meeldis neile porsilõhn, seda õit kanti kaasas matka lõpuni ning nuusutati.

GEORG JA RANAR

CÄROLIN JA
KELLY

Keat — kaitse end ja aita teist

Käisime Roostal KEAT laagris 23. ja 24. mail. Laager koosnes erinevatest ülesannetest: esmaabi, päästemeet, tuletõrje, veeohutus, elektriõhutus ja pommiohutus.

Esimesel päeval täitsime ülesandeid. Need olid väga lähedad. Saime seal palju joosta, õhupüssidega lasta, aerutada, tuletõrjuja riietes joosta, tuld kustutada ning tegeleda esmaabi andmisega. Kõigi ülesannete täitmiseks oli aega 20 minutit.

Õhtul käisime diskol, kõigile meeldis see väga! Keset diskot valiti välja KEAT-i tunnuslaul. Hiljem oli ka üllatus, milleks oli ilutulestik. Pooled meist kahjuks ei näinud seda. Me oleks tahtnud, et ilutulestik oleks kestnud kauem. Peale üllatust läksime telkidesse. Öösel oli väga külm.

Reedel olid kohal päästekoerad, kes päästsid metsast inimesi. Hiljem tegid politsei ja tuletõrjujad enda etteasted: politsei näitas, kuidas saada kiiruseületajat kätte, kui ta ei taha käsklustele alluda, tuletõrjujad aga panid "ukse" põlema ja kustutasid seda vee ja vahuga. Pärast poole saime vahus hullata. Vaht oli umbes pool meetrit kõrge.

Kõige osavamad olime me vee ümbervalamise võitlusel. Meile anti ämbriga 16 cm vett, mille pidime valama läbi vooliku teise ämbrisse. Selgus, et alles jäi 12,5 cm vett. Tänu sellele võitsime me tuletõrje-auto kujuga mälupulgad. Osalemise eest saime märkmiku ja tänukirja.

Kõige rohkem meeldis meile õhupüssidega laskmine ja disko.

Lisainfot: <http://www.ohutusope.ee>

Foto: <http://tasuja86.blogspot.com/>

Lehte tegid:

Grahv, Kevin
Kauts, Christian
Kängsepp, Karel
Loodla, Ron Richard
Mänd, Ele
Tooper, Sandra

Kirss, Joonas
Laumets, Mikk
Luiga, Siim
Mägi, Laura
Raadla, Sten
Sedman, Mardo

Aviste, Kärolin
Grahv, Cärolin
Karlson, Kelly
Kollo, Älice
Kängsepp, Karolin
Leisson, Ranar

Lääne, Eliisbeth
Raadla, Ly
Söderholm, Georg
Margit Ülevaino
Evelin Palmiste
Kristol Tereping